

RIKSGRÄNSEN
mellan
SVERIGE och FINLAND

SUOMEN ja RUOTSIN
välinen
VALTAKUNNANRAJA

SUOMEN JA RUOTSIN VUODEN 1981
VALTAKUNNANRAJANKÄYNTI

RAJA-ASIAKIRJAT, OSA III:

VALTAKUNNANRAJA MARKETIN LUODOLLA AHVENANMERELLÄ

Suomen rajankäynti-
valtuuskunta

Seppo Härmälä

Ilmari Kirjavainen

Ruotsin

rajavaltuuskunta

Sten Wickbom

Stig Sundqvist

Åke Gustafsson

SUOMEN JA RUOTSIN VUODEN 1981
VALTAKUNNAN RAJANKÄYNTI

SISÄLLYSLUETTELO

OSA III: VALTAKUNNANRAJA MÄRKETIN LUODOLLA

1	JOHDANTO1
2	VALTUUSKUNNILLE MÄRKETIN VALTAKUNNANRAJAN MÄÄRITTÄMISEKSI ANNETUT OHJEET JA HALLITUSTEN PÄÄTÖKSET.6
3	VALTUUSKUNTIEN TOIMENPITEET JA EHDOTUS MÄRKETIN VALTAKUNNANRAJAN OSALTA9
4	PAALUTUS JA MERKINTÄ. RAJANKUVAUS JA KARTTA14
5	GEODEETTISET TYÖT. KOORDINAATTITIEDOT.21

SUOMEN - RUOTSIN
VALTAKUNNANRAJANKÄYNTI

1. JOHDANTO

1.1

Luoto

Ahvenanmerellä sijaitseva Märket on paljas kallio-luoto. Maankohoaminen täällä alueella on noin 6 millimetriä vuodessa, ja luodon pinta-ala ja korkeus kasvaa jatkuvasti. Jossakin määrin kasvua hidastaa eroosio, jonka luodon yli kulkevat jäät ja sen yli lyövät aallot aiheuttavat. Luodon suuruus vaihtelee myös huomattavasti vedenkorkeuden tilapäisten vaihtelujen myötä.

Maankohoamisen huomioimalla voidaan Märketin arvioida vuonna 1810 - luodon rajanmäärityksessä ratkaisevan rajanjärjestelysopimuksen voimaantullessa - olleen pinta-alaltaan hieman alle 2 hehtaaria, kun taas sen pinta-ala normaalin vedenkorkeuden vallitessa nykyään on noin 2,5 ha.

Luoto on pisimmillään - suunnilleen itä-länsisuunnassa - nykyään runsaat 300 metriä pitkä normaalin veden korkeuden vallitessa ja leveydeltään suurimmillaan 120 á 130 metriä pohjois-eteläsuunnassa. Luodon korkein kohta on normaalin vedenkorkeuden vallitessa noin 3,5 metriä merenpinnan yläpuolella. Pohjoisreunalta luodon rannat ovat äkkijyrkkiä, kun taas sekä luodon luoteis- että itäpuolella on tyrskyäviä matalikoita.

Märketillä ei ole varsinaista satamapaikkaa ja jo kohtalaisellakin tuulella on veneellä luodolle rantautuminen vaikeaa. Tuulensuunnan mukaisesti pitää valita siten jompikumpi kahdesta suunnilleen keskellä pohjois- ja eteläsivua olevasta lahdesta. Tämän vuoksi ovat molempien maiden kansalaiset ja eri viranomaiset voineet vanhastaan valtakunnanrajasta riippumatta nousta maihin missä tahansa luodolla.

1.2

Majakka

Jo 1800-luvun alkuvuosikymmenillä keskusteltiin Märketin luodon ja muiden Ahvenanmeren saarien ja luotojen merkinnästä. Luotsimajuri P G Brodd sai vuonna 1820 tehtäväkseen laatia piirustukset ja ehdotuksen Märketin luodolle tehtävästä kummelista, ja vuonna 1834 jättivät suomalaiset Perämeren ja Selkämeren rannikkokaupunkien kauppiaat ja laivanvarustajat hakemuksen tiettyjen majakkalaitteiden rakentamisesta, niistä yksi koski Märketiä.

Tästä ja muista majakkapaikoista suoritettiin selvityksiä ja käytiin keskusteluja pitkään, jolloin myös lähtökohdat muuttuivat eri syistä, muun muassa siksi, että Ruotsin rannikolle Understeeniin rakennettiin majakka vuonna 1848.

Vuonna 1862 pystytettiin luodolle merimerkki - noin 10 metriä korkea rautatanko, - jonka huipussa oli tynnyri. Vasta keväällä 1885 voitiin majakan rakennustyöt aloittaa, ja työt viivästyivät tästäkin, sillä rakennusaineet ja luodolle pystytetyt parakit huuhtoutuivat mereen voimakkaassa myrskyssä saman vuoden toukokuussa. Majakan rakentajat pelastautuivat kuitenkin veneeseen, joka onnistuttiin sitomaan merimerkin huippuun kiinni.

Marraskuun 10 päivänä 1885 majakka tarkastettiin ja se sytytettiin silloin myös ensimmäisen kerran. Majakka rakennettiin tiilistä 3 metriä korkean graniittisokkelin päälle. Vuosina 1886 - 1887 rakennettiin majakan koillis- ja kaakkoispuolelle allonmurtaja ja vuonna 1889 rakennettiin majakan läheisyyteen myös varastorakennus. Lisäksi on myöhemmin rakennettu yksi rakennus.

Itse majakkarakennuksen ulkonäkö on nykyään suunnilleen sama kuin rakentamisen aikoihin, mutta majakan käyttö on tietenkin uudenaikaistettu. Vuodesta 1979 majakka

ei ole enää ollut miehitetty, vaan se on automaattisesti. Majakassa on myös automaattinen meteorologinen havaintoasema.

(Tiedot majakan rakentamisesta yms. on otettu teoksesta ÅLAND, bidrag till kännedom av hembygden. Osa VIII L W FAGERLUNG: Anteckningar rörande samfärdseln mellan Sverige och Finland över Ålands hav och de åländska öarna. Julkaistu Helsingissä 1925.)

1.3 Valtakunnanraja ja muut rajat Märketillä

Märketin luotoa ei mainita Haminan rauhassa, mutta sitä vastoin topografisessa kuvauksessa, 19./7. tammikuuta 1811, joka laadittiin rajanjärjestelysopimuksen (Acte de démarcation des frontières) 20./8. marraskuuta 1810 perusteella. Tässä kuvauksessa, jolla rajanjärjestelysopimuksen artiklan 6 mukaan "on sama voima ja vaikutus, kuin jos se olisi sanasta sanaan otettu itse tähän sopimukseen", sanotaan, että demarkatiolinja kulkee Ahvenanmeren keskeltä, missä se jakaa Märketin luodon kahtia (à travers le milieu de la mer d'Åland, où elle coupe en deux le rocher Märket). Samat sanat toistetaan vuoden 1888 topografisessa kuvauksessa.

Luodon keskipiste mainitaan myös myöhemmissä sopimuksissa, jotka suoraan tai epäsuorasti perustuvat mainittuihin topografisiin kuvauksiin (Ahvenanmaan saarten linnoittamattomuus ja neutalisoimissopimus, 20. lokakuuta 1921, mannermaajalustasopimus, 29. syyskuuta 1972). Mainituissa sopimuksissa mainitaan myös Märketin pohjois- ja eteläpuolella olevia pisteitä, joiden kanssa Märketin keskipiste yhdistetään. Näissä sopimuksissa mainittuja rajalinjoja eritellään tällöin tarkemmin kuin yleisellä muotoilulla, että valtakunnanraja kulkee Ahvenanmeren keskeltä ja jakaa luodon kahtia.

Maärketin luodolla sekä valtakunnanrajan leikkauspisteillä luodon rantojen kanssa on myös merkitystä molempien maiden aluevesien määrittämisessä sekä niistä annettaviin asetuksiin.

—
x

Sekä itse majakka että molemmat muut rakennukset, jotka on rakennettu majakkatoimintaa varten, ovat alueella 35 - 60 metriä länteen luodon keskipisteestä. Noin 1 metrin läpimittainen kompassiruusu on hakattu kallioon suunnilleen saaren keskipisteen ja majakan puoliväliin. Lähemmin majakan paikan, luodon muodon ja valtakunnanrajan kulun osalta viitataan karttaan, sivu 20.

SUOMEN - RUOTSIN
VALTAKUNNANRAJANKÄYNTI

2. VALTUUSKUNNILLE MÄRKETIN VALTAKUNNANRAJAN
MÄÄRITTÄMISEKSI ANNETUT OHJEET JA
HALLITUSTEN PÄÄTÖKSET

Valtakunnanrajan vedon osalta Märketillä mainitaan seuraavat periaatteet Ruotsin valtuuskunnan ohjeissa, 13. syyskuuta 1979:

"1.5.2 På skäret Märket i Ålands hav skall riksgränsen förläggas så att detta skär - i enlighet med de åren 1810 och 1888 upprättade topografiska beskrivningarna av denna gräns - delas lika mellan länderna. I fråga om riksgränsens dragning på detta skär observeras även att den i konventionen angående Åland den 20 oktober 1921 angivna brytningspunkten nr 16 placeras ungefär lika långt från dennorra stranden som från den södra."

Vastaava kohta Suomen valtuuskunnan ohjeissa, 2. huhtikuuta 1981, kuuluu:

"1.5.2 Ahvenanmerellä olevalla Märketin luodolla raja sijoitetaan maiden välillä erikseen tehtävän sopimuksen mukaisesti."

Neuvotteluissa vuonna 1981 ovat Suomen ulkoasiainministeriö ja Ruotsin utrikesdepartement pitäneet tarkoituksenmukaisena, että raja Märketillä vedetään siten, että Suomen valtion ylläpitämä majakkalaitos tulee Suomen alueelle ja että vastaava alue itäpuolelta tätä luotoa tulee Ruotsille.

Tämän perusteella Ruotsin hallitus päätti 17. syyskuuta 1981 antaa Ruotsin rajavaltuuskunnalle rajanvedossa huomioon otettavaksi seuraavat periaatteet:

- "1. Gränsen dras med utgångspunkt i de geografiska förhållanden som rådde 1810.
2. Från principen att gränsen skall gå mitt över skäret görs avsteg så tillvida som det område på västra delen av skäret där fyranläggningen är belägen tillfaller Finland, medan ett till arealen lika stort område på Östra delen av skäret tillfaller Sverige.
3. De avsteg från mittlinjeprincipen som anges under 2 skall inte påverka gränsen närmast strandlinjen och därmed inte heller gränserna i havet utanför skäret."

Suomen ulkoasiainministeriö on 29. syyskuuta 1981 antanut seuraavan täydennyksen suomalaisiin ohjeisiin

"Raja Märketin luodolla kulkee murtoviivana luodon keskipisteen kautta siten, että luodolla oleva majakka rakenteineen jää Suomella. Murtoviiva ei vaikuta merirajaan luodon ympärillä. Maanmittaustoimituksen tarkempi suorittaminen ja rajan merkitseminen luodolle jäävät rajankäytönvaltuuskuntien harkinnan varaan.

Ruotsin kanssa on yhteisymmärrys siitä, että kummankin maan kansalaisten ja viranomaisten perinteiset oikeudet nousta maihin Märketillä säilyvät murtoviivasta huolimatta ennallaan."

MÄRKET

Mittakaava 1:2000

Karttapohja: Stereokartoitus Suomessa 1980

Koordinaatisto: Suomen KKJ, kaista 1

Kartta on tarkoitettu vain kuvaamaan ehdotetun valtakunnanrajan kulkua ja sen asemaa suhteessa majakkarakennuksiin ja rantalinjaan. Tarkempien tietojen osalta viitataan rajankuvaukseen ja koordinaattiluetteloon.

Märketin pinta-ala - vuoden 1810 rantalinjan mukaan, mikä vastaa 1 metrin tasoa vuonna 1980 - on noin 1,96 ha. Luodon keskipiste (nro 1 tällä kartalla) on määritetty painopisteenä sille alueelle, joka on tämän 1 metrin tason yläpuolella.

Luodon pohjoispuolella seuraa valtakunnanraja linjaa luodon keskipisteestä kohti mannermaaajalustasopimuksessa, 29. syyskuuta 1972, (artikla 3), numerolla 8 merkittyä pistettä. Vastaavasti seuraa valtakunnanraja luodon eteläpuolella linjaa luodon keskipisteestä kohti mannermaaajalustasopimuksessa numerolla 13 merkittyä pistettä. Nämä linjat jakavat itse luodon kahteen yhtä suureen alueeseen, noin 0,98 ha kumpikin.

Ehdotettu valtakunnanrajan kulku merkitsee sitä, että kumpaankin maahan kuuluu edelleen yhtä suuri osa luodosta, mutta raja on sovitettu siten, että majakka-alue kuuluu Suomen osaan. Ehdotus koskee 0,3913 hehtaaria kummankin maan alueesta.

----- Linja luodon keskipisteestä (nro 1) kohti mannermaaajalustan pisteitä 8 ja 13.

+++++ Ehdotettu valtakunnanraja

